

बिहार विधान परिषद्

दैनिक विवरणिका

संख्या- 12

सत्र- 212वां

सदन की कार्यवाही का संक्षिप्त अभिलेख
बुधवार, दिनांक 18.2.2026 ई.

माननीय सभापति, श्री अबधेश नारायण सिंह की
अध्यक्षता में सदन की कार्यवाही आरंभ हुई।

12.00 मध्याह्न से 4.50 बजे अपराह्न तक

आसन को सूचना

माननीय सदस्य, श्री महेश्वर सिंह ने आसन को सूचित किया कि कल जो 1:30 बजे इसरो के वैज्ञानिकों को बुलाया गया था, उसमें बहुत तरह की बातें सुनने को मिलीं। इसके लिए सबसे पहले मैं आपको धन्यवाद देता हूं, सदन के माध्यम से। यह कार्यक्रम बहुत ही अच्छा और सफल रहा। कल जो कार्यक्रम हुआ, उसका एक कैसेट हमलोगों को उपलब्ध करा दिया जाता तो बहुत अच्छा होता। मैं उम्मीद करता हूं कि यहां पर एक सेमिनार इस तरह का कराया जाए और सभी माननीय सदस्यों को आमंत्रित किया जाए। इसरो में भी जाने की व्यवस्था हो तो वहां भी हमलोग जाएं। इसपर माननीय सभापति महोदय ने आसन से कहा कि कल उन्होंने अहमदाबाद आने के लिए आग्रह किया था।

माननीय सदस्या, श्रीमती शशि यादव ने आसन को सूचित किया कि मुझे बहुत क्षोभ के साथ कहना पड़ रहा है कि इंटरमीडिएट की जो परीक्षा हो रही है, उसमें मसौड़ी की एक छात्रा को 10 मिनट लेट हो गई, जिसके कारण उसे सेंटर में नहीं जाने दिया गया और उसने ट्रेन से कटकर आत्महत्या कर ली। इसलिए इसपर सरकार को ध्यान देना चाहिए। इस

मामले पर पिछली बार आपका नियमन भी हुआ था। इसपर माननीय सदस्य, डा. संजीव कुमार सिंह, डा. उर्मिला ठाकुर, श्री नवल किशोर यादव एवं डा. कुमुद वर्मा ने भी समर्थन किया। इसपर आसन से माननीय सभापति महोदय ने कहा कि आप सभी माननीय सदस्यों की बात आ गई है, सरकार इसका संज्ञान लेगी।

अल्पसूचित प्रश्न

प्रश्न संख्या - 162 से 165 तक उत्तरित हुए।

प्रश्न संख्या - 166 से 175 तक अनागत हुए।

तारांकित प्रश्न

प्रश्न संख्या - 236 से 241 उत्तरित हुए।

प्रश्न संख्या - 242 से 263 अनागत हुए।

आसन का नियमन

प्रश्न संख्या-238 पर आसन से माननीय सभापति महोदय ने यह नियमन देने की कृपा की कि माननीय मंत्री, जो इन्होंने दिया है, आप देख लेंगे।

2. शून्यकाल

शून्यकाल के दौरान निम्नांकित माननीय सदस्यों ने विभिन्न विषयों की ओर सरकार का ध्यान आकृष्ट किया -

1. श्री अशोक कुमार
2. श्री घनश्याम ठाकुर
3. श्री नीरज कुमार
4. डा. उर्मिला ठाकुर

आसन का निदेश

आसन से माननीय सभापति महोदय ने यह निदेश देने की कृपा की कि ठीक है, दे दें।

3. ध्यानाकर्षण

1. माननीय सदस्य, श्री महेश्वर सिंह एवं अन्य 06 (छः) माननीय सदस्यगण द्वारा बेतियाराज की बन्दोबस्त की गई जमीन के संदर्भ में राज्य सरकार की स्पष्ट नीति के संबंध में सरकार का ध्यान आकृष्ट किया गया।

इस पर सरकार की ओर से माननीय उप मुख्यमंत्री, श्री विजय कुमार सिन्हा ने वक्तव्य दिया।

2. माननीय सदस्य, श्री अशोक कुमार पाण्डेय एवं श्री वंशीधर ब्रजवासी द्वारा पटना जिलान्तर्गत दानापुर नगर परिषद् के वार्ड नं.-12 में आर.सी.सी. नाला की उड़ाही एवं मरम्मत के संबंध में सरकार का ध्यान आकृष्ट किया गया।
इस पर सरकार की ओर से माननीय उप मुख्यमंत्री, श्री विजय कुमार सिन्हा ने वक्तव्य दिया।
3. माननीय सदस्य, प्रो. संजय कुमार सिंह द्वारा समस्तीपुर जिलान्तर्गत रोसड़ा कबीर मठ की जमीन की अनियमित तरीके से की गई जमाबंदी को निरस्त कर दोषी अधिकारियों पर कार्रवाई करने के संबंध में सरकार का ध्यान आकृष्ट किया जाना।
व्यपगत।
4. माननीय सदस्य, डा. सुनिल कुमार सिंह एवं अन्य 6 (छः) माननीय सदस्यगण द्वारा राज्य के किसानों को धान का न्यूनतम समर्थन मूल्य का लाभ दिलाने एवं धान खरीद के लक्ष्य को कम-से-कम 50 लाख मीट्रिक टन बढ़ाने के संबंध में सरकार का ध्यान आकृष्ट किया जाना।
इस पर सरकार की ओर से माननीया मंत्री, श्रीमती लेशी सिंह ने वक्तव्य दिया।
5. माननीय सदस्य, श्री संतोष कुमार सिंह एवं श्री संजय प्रकाश द्वारा बी.पी.एस.सी. की विज्ञापन संख्या- 41/2025 में शामिल अभ्यर्थी श्री फनीश्वर कुमार सिंह से संबंधित मामले की पुनः जांच कर अनुभव अंक प्रदान किये जाने के संबंध में सरकार का ध्यान आकृष्ट किया गया।
स्थगित।

(अंतराल)

(इस अवसर पर माननीय उप सभापति महोदय ने आसन ग्रहण किया)

वित्तीय कार्य

4. वित्तीय वर्ष 2026-27 के आय-व्ययक पर सामान्य वाद-विवाद

(ग्रामीण विकास, ऊर्जा, मद्य निषेध, उत्पाद एवं निबंधन, वित्त, वाणिज्य-कर)

वित्तीय वर्ष 2026-27 के आय-व्ययक पर सामान्य वाद-विवाद में निम्नांकित माननीय सदस्यों ने भाग लिया -

1. श्री आफाक अहमद खां
2. श्री बिनोद कुमार जयसवाल
3. श्री जीवन कुमार
4. श्री अब्दुल बारी सिद्दिकी
5. श्रीमती रीना देवी

6. श्रीमती शशि यादव
7. श्री सर्वेश कुमार
8. श्री लाल मोहन गुप्ता

आसन से सूचना

आसन से माननीय उप सभपति महोदय ने सूचित करने की कृपा की कि माननीय सदस्यगण जो समय है, उसका आकलन हुआ, उसमें विपक्ष के माननीय सदस्यगण को 45 मिनट और सत्ता पक्ष के माननीय सदस्यगण को 30 मिनट का समय मिला है। माननीय सदस्य डा. सुनील कुमार सिंह ने बोलने की इच्छा प्रकट की है, उन्हें दो मिनट का समय दिया जाता है, वे अपनी बात रखें।

9. डा. सुनील कुमार सिंह

तदुपरांत सरकार की ओर से वाद-विवाद पर माननीय मंत्री ने उत्तर दिया -

1. श्री श्रवण कुमार (मौखिक एवं लिखित वक्तव्य)

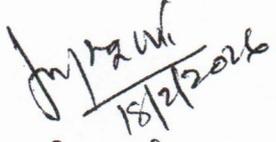
(इस अवसर पर विपक्ष के सभी माननीय सदस्य सदन से उठकर बाहर चले गये)

5. निवेदन

1. श्री घनश्याम ठाकुर
2. श्री सर्वेश कुमार
3. श्री अशोक कुमार
4. श्री वंशीधर ब्रजवासी
5. श्रीमती शशि यादव
6. प्रो. (डा.) राजवर्धन आजाद
7. श्री जीवन कुमार
8. श्री नवल किशोर यादव
9. डा. उर्मिला ठाकुर
10. डा. अजय कुमार सिंह
11. श्री रवीन्द्र प्रसाद सिंह
12. श्री महेश्वर सिंह
13. श्री कुमार नागेन्द्र
14. श्री अशोक कुमार अग्रवाल

माननीय उप सभापति महोदय ने सदन की अनुमति से यह निदेश देने की कृपा की कि प्राप्त सभी निवेदनों को निवेदन समिति के माध्यम से संबंधित विभागों को प्रेषित किया जाए।

तत्पश्चात् परिषद् की बैठक बृहस्पतिवार, दिनांक 19.2.2026 को
12.00 मध्याह्न तक के लिए स्थगित हुई।

(सुभीम शर्मा)

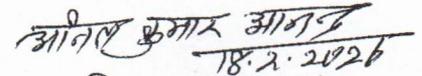
मुख्य प्रतिवेदक,

बिहार विधान परिषद्।

ज्ञापांक- 206 (3)/ वि.प.

पटना, दिनांक 18.2.2026

प्रतिलिपि : बिहार विधान परिषद् के माननीय सदस्यगण/ माननीय मुख्यमंत्री सहित अन्य माननीय मंत्रीगण/ महामहिम राज्यपाल के सचिव, बिहार/ माननीय महाधिवक्ता, बिहार/ माननीय लोकायुक्त, बिहार/ बिहार सरकार के सभी विभाग तथा विभागाध्यक्ष/ सभी राज्यों के विधानमंडलों के सचिव/ लोक सभा तथा राज्य सभा सचिवालय, नई दिल्ली/ विधि मंत्रालय, नई दिल्ली/ पुस्तकालयाध्यक्ष, संसद भवन, नई दिल्ली/ बिहार विधान मंडल पुस्तकालय, पटना/ निदेशक, सूचना एवं जनसंपर्क विभाग, बिहार/ अधिष्ठान निदेशक, आकाशवाणी, पटना/ समाचार संपादक, दूरदर्शन केन्द्र, पटना/ सचिव, बिहार विधान सभा को सूचनार्थ प्रेषित।

(अनिल कुमार आनन्द)

वरीय प्रतिवेदक,

बिहार विधान परिषद्।

روزانہ تفصیلات

۲۱۲واں اجلاس

بہار قانون ساز کاؤنسل

شمارہ ۱۲

ایوان کی کارروائی کا مختصر ریکارڈ

بدھ، ۱۸ فروری، ۲۰۲۶

18.02.2026

عزت مآب چیرمین جناب اودھیش نارائن سنگھ کی صدارت میں

ایوان کی کارروائی شروع ہوئی

12.00 بجے دن سے 04.50 بجے شام تک

صدر نشین کو اطلاع

معزز رکن، جناب مہیشور سنگھ نے کرسی صدارت کو مطلع کیا کہ کل جو ۳۰ بجے اسرو کے سائنسدانوں کو بلایا گیا تھا، اس میں بہت طرح کی باتیں سننے کو ملیں۔ اس کے لئے سب سے پہلے میں آپ کا شکریہ ادا کرتا ہوں ایوان کے توسط سے۔ یہ پروگرام بہت ہی اچھا اور کامیاب رہا۔ کل جو پروگرام ہوا اس کا ایک کیسیٹ ہم لوگوں کو دستیاب کر دیا جاتا تو بہت اچھا ہوگا۔ میں امید کرتا ہوں کہ یہاں پر ایک سیمینار اس طرح کا کرایا جائے اور سبھی معزز اراکین کو مدعو کیا جائے۔ اسرو میں بھی جانے کا نظم ہو تو وہاں بھی ہم لوگ جائیں۔ اس پر عزت مآب چیرمین نے کرسی صدارت سے کہا کہ کل انہوں نے احمد آباد آنے کے لئے گزارش کی تھی۔

معزز رکن، محترمہ ششی یادو نے کرسی صدارت کو مطلع کیا کہ مجھے بہت افسوس کے ساتھ کہنا پڑ رہا ہے کہ انٹر میڈیٹ کا جو امتحان ہو رہا ہے، اس میں مسوڑھی کی ایک طالبہ کو ۱۰ امت کی تاخیر ہوگئی، جس کی وجہ سے اسے سینٹر میں نہیں جانے دیا گیا اور اس نے ٹرین سے کٹ کر خودکشی کر لی۔ اس لئے اس پر حکومت کو دھیان دینا چاہئے۔ اس معاملے پر پچھلی بار آپ کی رولنگ بھی ہوئی تھی۔ اس پر

معزز رکن، ڈاکٹر سنجیو کمار سنگھ، ڈاکٹر ارمیلا ٹھا کر، جناب نول کشور یادو اور ڈاکٹر کمند ورمانے بھی حمایت کی۔ اس پر کرسی صدارت سے عزت مآب چیرمین نے کہا کہ آپ بھی معزز اراکین کی بات آگئی ہے، حکومت اس کا نوٹس لے گی۔

مختصر میعادى سوال

سوال نمبر ۱۶۲ سے ۱۶۵ تک کے جواب دیئے گئے۔

سوال نمبر ۱۶۶ سے ۱۷۵ ایوان کی میز تک نہیں پہنچے۔

علامتی سوال

سوال نمبر ۲۳۶ سے ۲۴۱ کے جواب دیئے گئے۔

سوال نمبر ۲۴۲ سے ۳۶۳ ایوان کی میز تک نہیں پہنچے۔

صدر نشیں کی رولنگ

سوال نمبر ۲۳۸ پر کرسی صدارت سے عزت مآب چیرمین نے یہ رولنگ دینے کی عنایت کی کہ معزز وزیر، جو انہوں نے دیا ہے، آپ دیکھ لیں گے۔

۲- وقفہ صفر

وقفہ صفر کے دوران مندرجہ ذیل معزز اراکین نے مختلف موضوعات کی جانب حکومت کی توجہ مبذول کی:

۱- جناب اشوک کمار ۲- جناب گھنشیام ٹھا کر ۳- جناب نیرج کمار

۴- ڈاکٹر ارمیلا ٹھا کر

صدر نشیں کی ہدایت

عزت مآب چیرمین نے یہ رولنگ دینے کی عنایت کی کہ ٹھیک ہے، دے دیں۔

۳- توجہ طلب اطلاع

۱- معزز رکن، جناب مہیشو سنگھ ودیگر (چھ) معزز اراکین کے ذریعہ بتیاریج کی بندوبست کی گئی زمین کے ضمن میں حکومت کی واضح پالیسی کے سلسلے میں حکومت کی توجہ مبذول کی گئی۔

اس پر حکومت کی جانب سے معزز نائب وزیر اعلیٰ، جناب وجے کمار سنبھانے بیان دیا۔

۲- معزز رکن، جناب اشوک کمار پانڈے و جناب نوشی دھر برجوا سی کے ذریعہ پٹنہ ضلع کے تحت دانا پورنگر پریشد کے وارڈ نمبر ۱۲ میں

آر سی سی نالہ کی اڑاہی و مرمت کے سلسلے میں حکومت کی توجہ مبذول کی گئی۔

اس پر حکومت کی جانب سے معزز نائب وزیر اعلیٰ، جناب وجے کمار سنہانے بیان دیا۔

۳۔ معزز رکن، پروفیسر سنجے کمار سنگھ کے ذریعہ سمستی پور ضلع کے تحت روسٹرا کبیر مٹھ کی زمین کی بے ضابطہ طریقے سے کی گئی جمع بندی کو مسترد کر کے قصور وار افسران پر کارروائی کرنے کے سلسلے میں حکومت کی توجہ مبذول کیا جانا۔

ضابطہ۔

۴۔ معزز رکن، ڈاکٹر سنیل کمار سنگھ و دیگر ۶ (چھ) معزز اراکین کے ذریعہ ریاست کے کسانوں کو دھان کی کم سے کم ایم ایس پی کا فائدہ دلانے و دھان خرید کے ہدف و کم سے کم ۵۰ لاکھ میٹرک ٹن بڑھانے کے سلسلے میں حکومت کی توجہ مبذول کیا جانا۔

اس پر حکومت کی جانب سے معزز وزیر، محترمہ لیشی سنگھ نے بیان دیا۔

۵۔ معزز رکن، جناب سنتوش کمار سنگھ و جناب سنجے پرکاش کے ذریعہ بی پی ایس سی کے اشتہار نمبر۔ ۲۰۲۵/۴۱۱ میں شامل امیدوار جناب فینیشور کمار سنگھ سے متعلق معاملے کی پھر سے جانچ کرا ایکسپریس نمبر فراہم کئے جانے کے سلسلے میں حکومت کی توجہ مبذول کی گئی۔

ماتوی۔

(وقفہ)

(اس موقع پر عزت مآب ڈپٹی چیئر مین کرسی نشین ہوئے۔)

۴۔ مالی امور

مالی سال ۲۰۲۶-۲۷ کے بجٹ پر محکمہ دار عام بجٹ

(محکمہ دیہی ترقیات، توانائی، نشہ بندی، پیداوار اور رجسٹریشن، مالیات، کمرشل ٹیکس)

مالی سال ۲۰۲۶-۲۷ کے بجٹ پر عام بجٹ میں درج ذیل معزز اراکین نے حصہ لیا:

۱۔ جناب آفاق احمد خاں	۲۔ جناب ونود کمار جیسوال	۳۔ جناب جیون کمار
۴۔ جناب عبدالباری صدیقی	۵۔ محترمہ رینا دیوی	۶۔ محترمہ ششی یادو
۷۔ جناب سرویش کمار	۸۔ جناب لال موہن گپتا	

صدر نشین کو اطلاع

کرسی صدارت سے عزت مآب چیئر مین نے مطلع کرنے کی عنایت کی کہ معزز اراکین جو وقت ہے، اس کا تخمینہ ہوا، اس میں حزب اختلاف کے معزز اراکین کو ۴۵ منٹ اور حزب اقتدار کے معزز اراکین کو ۳۰ منٹ کا وقت ملا ہے۔ معزز رکن، ڈاکٹر سنیل کمار سنگھ نے

بولنے کی خواہش ظاہر کی ہے، انہیں دو منٹ کا وقت دیا جاتا ہے، وہ اپنی بات رکھیں۔

۹۔ ڈاکٹر سنیل کمار سنگھ

بعد ازاں حکومت کی جانب سے بحث پر معزز وزیر نے جواب دیا:

۱۔ جناب شرون کمار (زبانی و تحریری بیان)

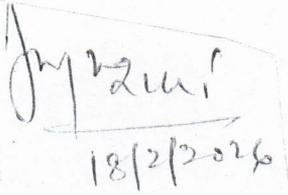
(اس موقع پر حزب اختلاف کے سبھی معزز اراکین ایوان سے اٹھ کر باہر چلے گئے۔)

۵۔ عرضداشت

۱۔ جناب گھنشیام ٹھاکر	۲۔ جناب سرویش کمار	۳۔ جناب اشوک کمار
۴۔ جناب ونشی دھر برج واسی	۵۔ محترمہ ششی یادو	۶۔ پروفیسر (ڈاکٹر) راج ور دھن آزاد
۷۔ جناب جیون کمار	۸۔ جناب نول کشور یادو	۹۔ ڈاکٹر ارمیلا ٹھاکر
۱۰۔ ڈاکٹر اجے کمار سنگھ	۱۱۔ جناب رویندر پرساد سنگھ	۱۲۔ جناب مہیشور سنگھ
۱۳۔ جناب کمار ناگیندر	۱۴۔ جناب اشوک کمار اگروال	

عزت مآب ڈپٹی چیئرمین نے ایوان کی اجازت سے یہ ہدایت دینے کی عنایت کی کہ موصولہ سبھی عرضداشتوں کو عرضداشت کمیٹی کے توسط سے متعلقہ محکموں کو ارسال کیا جائے۔

بعد ازاں کاؤنسل کی نشست جمعرات مورخہ ۱۹ فروری، ۲۰۲۶ء کو ۱۲ بجے دن تک کے لئے ملتوی ہوئی۔

(سیدہیم شرما)

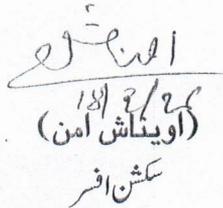
چیف رپورٹر

بہار قانون ساز کاؤنسل

18.02.2026

مکتوب نمبر۔ 206(3)

ترجمہ کردہ: اردو شعبہ، بہار قانون ساز کاؤنسل، پٹنہ

(اویناش امن)

سکشن افسر

اردو شعبہ، بہار قانون ساز کاؤنسل